

Metzinger De Egotunnel blz. 34 e.v.

“Het bewuste brein is een biologische machine - een werkelijkheidsgenerator - die ons vertelt wat er wel en wat er niet bestaat. Het is verwarrend om te ontdekken dat er alleen voor je ogen kleuren bestaan - en daarbuiten niet. Het oranje-roze van de ondergaande zon is geen eigenschap van de avondhemel, maar van een intern *model* van de avondhemel dat wordt gecreëerd door onze hersenen. De avondhemel is kleurloos. De wereld wordt niet bewoond door gekleurde objecten. Het is precies zoals je natuurkundeleraar je op de middelbare school vertelde: buiten voor je ogen is er alleen een oceaan van elektromagnetische straling, een wild razend mengsel van verschillende golflengten. De meeste daarvan zijn onzichtbaar voor je en kunnen nooit deel worden van je bewuste model van de werkelijkheid. Wat er eigenlijk gebeurt, is dat het visuele systeem in je hersenen een tunnel door deze onvoorstelbaar diverse fysieke omgeving boort en aldus de tunnelmuren beschildert met allerlei kleurtinten. Fenomenale *kleuren. Verschijningen*. Louter en alleen voor je bewuste ogen.

Maar dit is nog maar het begin. Er bestaat geen heldere een-opeen kaart van bewust ervaren kleuren voor fysieke eigenschappen 'in de buitenwereld'. Er zijn vele verschillende mengsels van golflengten die dezelfde gewaarwording van oranje-roze kunnen veroorzaken (wetenschappers noemen deze mengsels *metameren*). Het opmerkelijke is dat de waargenomen kleuren van objecten in verschillende lichtcondities relatief constant blijven. Zo ziet een appel er voor ons niet alleen 's middags, wanneer het licht hoofdzakelijk bestaat uit wit zonlicht, groen uit, maar ook bij zonsondergang, wanneer het licht hoofdzakelijk rood met veel geel is. Subjectieve kleurconstantheid is een prachtig kenmerk van de menselijke waarneming van kleuren, een grote neurocomputationele prestatie. Aan de andere kant kun je een fysieke eigenschap, zoals een hete kachel die voor je staat, bewust ervaren als twee verschillende bewuste hoedanigheden. Je kunt hem ervaren als een gewaarwording van warmte en als een gewaarwording van gloeiend rood, als iets wat je voelt op je huid en als iets wat je projecteert in de ruimte voor je ogen.

Evenmin hoeven je ogen open te zijn om kleuren te ervaren. Je kunt natuurlijk ook dromen of hallucineren over een oranje-roze avondhemel. En je kunt van een nog opwindendere kleurervaring genieten onder invloed van een hallucinogeen middel, terwijl je in de leegte achter je gesloten oogleden staart. Convergerende data uit modern bewustzijns onderzoek laten zien dat het gemeenschappelijke van alle mogelijke gewaarwordingen van *oranje-roze* niet zozeer het bestaan van een object 'in de buitenwereld' is als wel een zeer specifiek activeringspatroon in je hersenen. In principe kun je dit ervaren zonder ogen, en zelfs als een van het lichaam gescheiden brein in een vat. Wat maakt je er zo zeker van dat je op dit moment, terwijl je dit boek leest, niet in een vat zit? Hoe kun je bewijzen dat het boek in je handen - of om het even je handen zelf - echt bestaat? (In de filosofie wordt het nadenken over dit soort vragen *epistemologie*, of kennistheorie, genoemd. We doen dit al eeuwen.)

Bewuste ervaring als zodanig is een interne aangelegenheid. Wat er verder ook waar moge zijn met betrekking tot bewustzijn, wanneer de interne eigenschappen van je zenuwstelsel eenmaal vaste vorm hebben gekregen, zijn de eigenschappen van je bewuste ervaring - de subjectieve inhoud ervan en hoe die voor je *voelt* - volledig bepaald. Met 'intern' bedoel ik niet alleen een ruimtelijke, maar ook een temporele inwendigheid - al wat er nu, op dit moment, plaatsvindt. Zodra bepaalde eigenschappen van je hersenen vaststaan, staat ook alles wat je op dit ogenblik ervaart vast.”